

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021

i Natura 2000-område nr. N63
Sdr. Feldborg Plantage

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021 i Natura
2000-område nr. N63 Sdr. Feldborg
Plantage

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Udsigt over Lillesø i Sdr. Feldborg
Fotograf: Peter Bundgaard

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-039-9

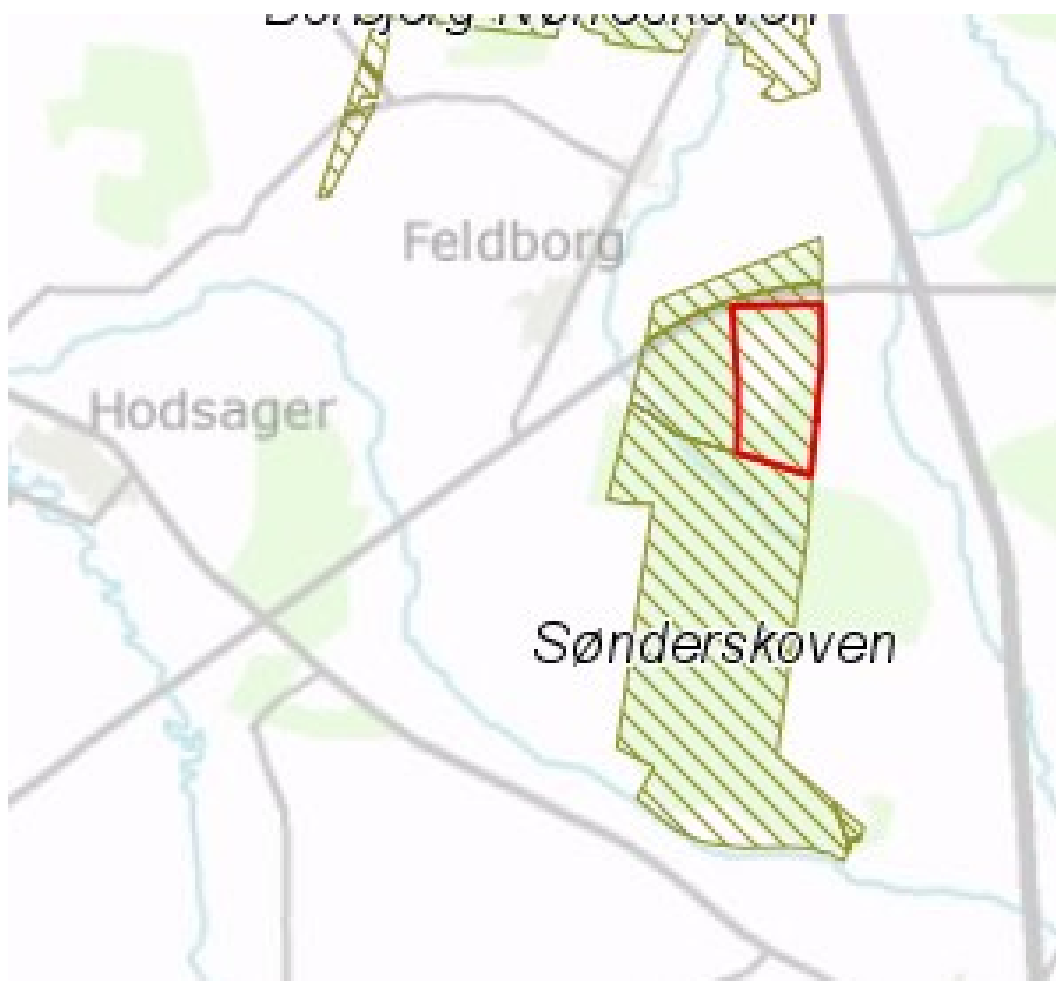
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område nr. N63 Sdr. Feldborg Plantage og vedrører Naturstyrelsens arealer på 120 ha.

Figur 1: Kort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er

omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

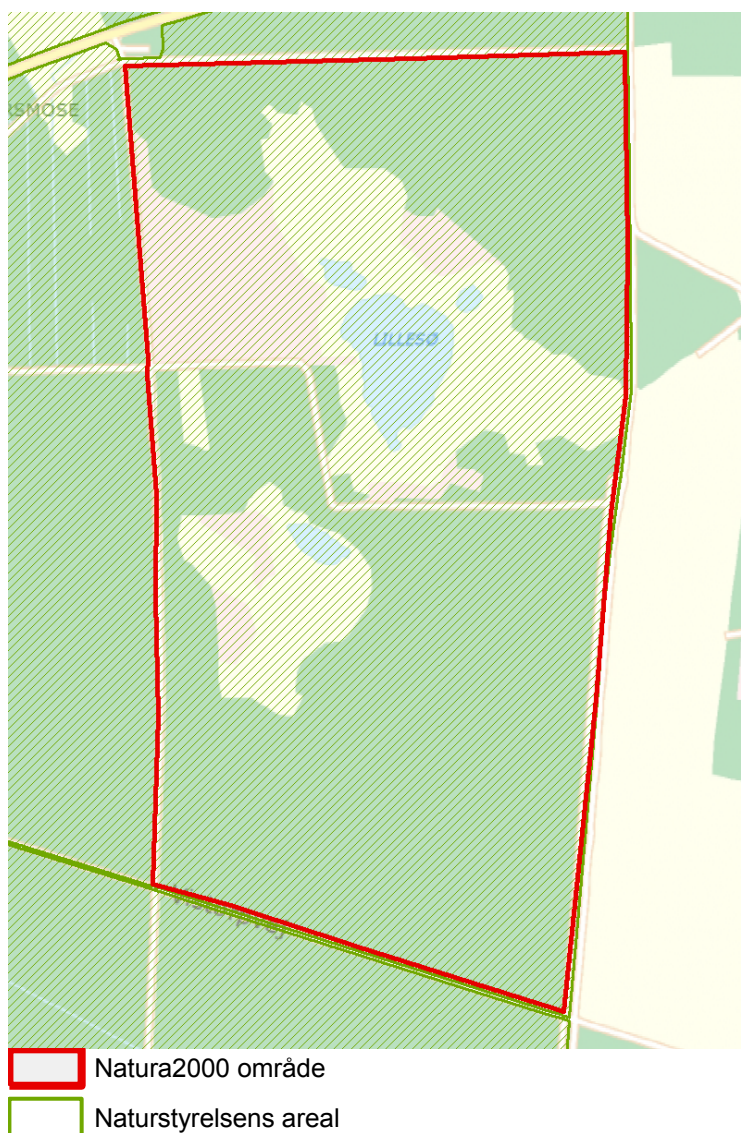
2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af et habitatområde og et fuglebeskyttelsesområde.

Området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arters levesteder: Brunvandet sø, våd hede, tør hede, hængesæk samt tinksmed. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i N2000-området.

Hele området, som er på ca. 120 ha, ejes af Naturstyrelsen. Området består dels af nåletræsplantage og dels af lysåbne arealer. I området findes arealer med meget veludviklet sphagnumhængesæk og flere sjældne og karakteristiske arter for disse næringsfattige, våde naturtyper.

Tre større mosearealer med stedvis aktiv tørvedannelse og meterdybt tørvelag ligger i området, og søerne i området er enten meget gamle tørvegrave eller naturlige brunvandede søer og er alle omgivet af mere eller mindre veludviklet hængesæk af varierende udstrækning.

Natura 2000-området ligger i Herning Kommune og indenfor vanddistrikt Jylland og Fyn. En mere detaljeret områdebeskrivelse findes i basisanalysen.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
4010	Våd hede	10,2
4030	Tør hede	9,2
7140	Hængesæk	3,3
Hovedtotal		22,7

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Tinksmed

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 2 plejetiltag hvilket omfattede rydning af opvækst samt konvertering af nåleskov til lysåbent areal.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser	17	100 % af total antal indsatser	37,3 Ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser	0	0 % af total antal indsatser	0	0%

Generelle bemærkninger

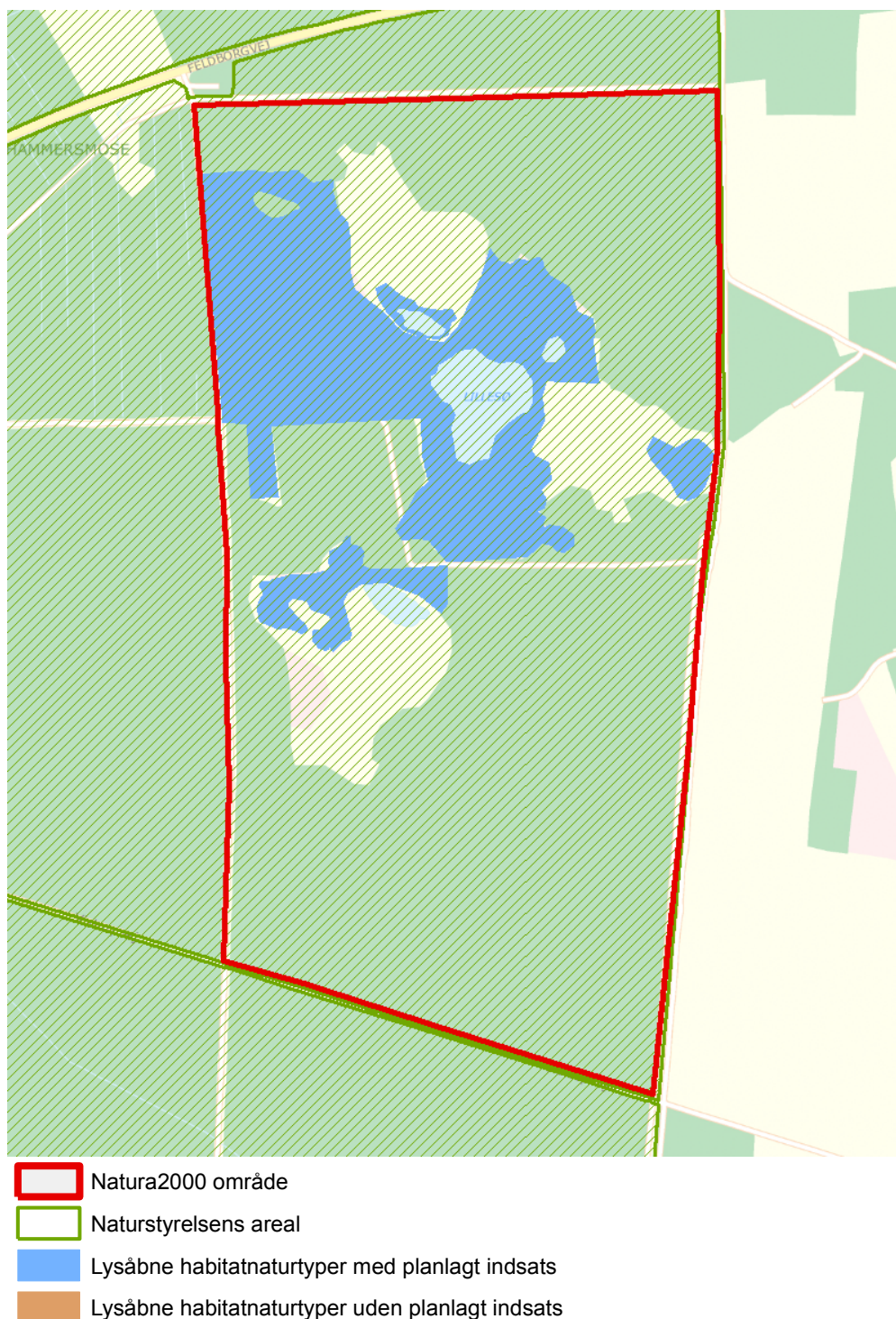
Området er relativt begrænset, 120 ha, hvor den lysåbne andel er ca. 35%, og udgør en spændende del af en traditionel hedeplantage.

Erfaringer

- Der er ryddet en bevoksning på ca. 5 ha, overvejende skovfyr, øst for Lillesø. På arealet må påregnes en del opvækst i en overgang. Arealet vil på sigt blive en del af områdets lysåbne natur.
- Behovet for rydning af opvækst på de øvrige arealer er et tilbagevendende problem.
- I Lillesø, som er en næringsfattig hedesø, raster der hver vinter et stort antal sangsvaner. Vel vidende at det ikke gavner den næringsfattige tilstand, har Naturstyrelsen ikke gennemført tiltag for bortskræmning.
- Begrænsning af blåtop løses ikke med tilbagevendende rydninger af opvækst. Og specielt for de våde dele har egnede, både økonomisk, mekanisk og terrænmæssigt, maskinløsninger ikke været oplagte. Kontrolleret afgræsning med enten mobile hegn eller får med hyrde skal afprøves. Særligt er det ønskeligt at få plejet en del af bredzonen til Lillesø, for at forbedre fourageringsmulighederne for Tinksmed.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- Naturstyrelsen iværksætter en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Naturstyrelsen vil være særlig opmærksom på våd hede som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis rydning af opvækst og invasive arter, jf. nedenstående skema.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af rydning af ca. 1,2 ha bevoksningskanter, bl.a. for at begrænse frøspredning, men også med den sekundære effekt at mindske vandforbruget til gavn for den naturlige hydrologi i området.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	9,2
			Naturtypebevarende pleje	9,2
	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	3,3
			Naturtypebevarende pleje	3,3
	4010	Våd hede	Sikring af naturtypen	3,9
			Naturtypebevarende pleje	3,9

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	7,8
				Nyt	0,2
			Græsning	Eksisterende	6,3
				Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende
	7140	Hængesæk	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,3
				Bekæmpelse af invasive arter	Nyt
	4010	Våd hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,9

I tabel f er der en opdeling i to kategorier:

- ”Eksisterende driftsplan mv.”: Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- ”nye tiltag”: Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Hegning	Nyt	6,3
				Rydning af bevoksning	Eksisterende

I tabel g er der en opdeling i to kategorier:

- ”Eksisterende driftsplan mv.”: Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- ”nye tiltag”: Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten Tinksmed end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Forventninger til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I eller II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- Det samlede areal og tilstanden levested for Tinksmed skal som minimum fastholdes i tilstandsklasse II og om muligt løftes helt eller delvist til tilstandsklasse I.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N63, Sdr. Feldborg Plantage

Natura 2000-området består af et habitatområde og et fuglebeskyttelsesområde. Mål og indsats for udpegningsgrundlaget for hhv. habitat- og fuglebeskyttelsesområdet gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegningsgrundlag.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arters levesteder: Brunvandet sø, våd hede, tør hede, hængesæk samt tinksmed. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
4010	Våd hede	10,2
4030	Tør hede	9,2
7140	Hængesæk	3,3
Hovedtotal		22,7

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i de følgende tabeller:

- Lysåbne naturtyper

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	9,2
			Naturtypebevarende pleje	9,2
	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	3,3
			Naturtypebevarende pleje	3,3
	4010	Våd hede	Sikring af naturtypen	3,9
			Naturtypebevarende pleje	3,9

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	7,8
				Nyt	0,2
			Græsning	Eksisterende	6,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	1,4
	7140	Hængesæk	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	0,4
	4010	Våd hede	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,9

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Hegning	Nyt	6,3
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	1,2

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier:

- ”Eksisterende driftsplan mv.”: Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- ”nye plejetiltag”: Kategorien omfatter de plejetiltag, der alene gennemføres som led i opfyldelsen af N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

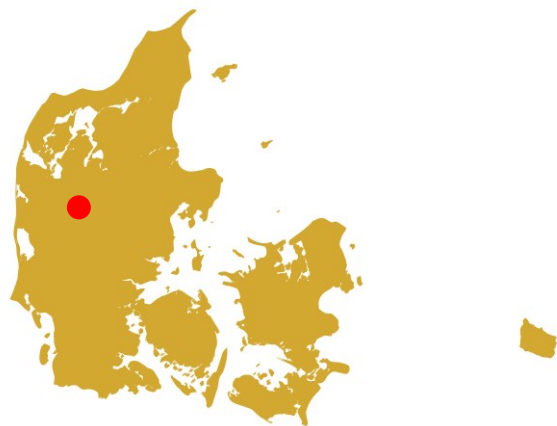
Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Naturstyrelsen har fokus på at forbedre tilstanden af bredzonen til Lillesø for at opnå mere egnede forhold for Tinksmed.

Forventninger til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at :

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I eller II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.

- Det samlede areal og tilstanden levested for Tinksmed skal som minimum fastholdes i tilstandsklasse II og om muligt løftes helt eller delvist til tilstandsklasse I.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
DK-7183 Randbøl
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk